

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1732. usque ad annum 1734

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1785

VD18 90119339

§. 55. Fridericus Augustus III. Saxoniae Elector in Poloniae Regem ab aliis
proclamatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67683](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67683)

Consultationem a selectis Theologis Romæ fuisse factam, urgente Hannibale Cardinale Albano, qui cum Polonici Regni Protector, & Saxonix Electoris fautor eximius esset, ejusque electionem a quibusdam ob præfatum juramentum minus legitimam existimari, doleret, hoc scriptum confici curavit, illudque unacum Augusti novi Regis epistola summo Pontifici obtulerit, ejusque confirmationem obtinuerit; postquam vero Francix Rex per suum Oratorem additis etiam minis contra hanc consultationem vehementer reclamasset, Pontifex pejora mala veritus, scriptum hoc edito diplomate rejecerit, atque in Albanum Cardinalem maximam conceperit indignationem.

Sæc. XVIII.
A. C. 1733.

§. LV.

Fridericus Augustus III. Saxonix Elector in Polonia Regem proclamatus.

Interim Ordines confederati, qui Præagæ agentes contra Stanislai electionem reclamabant, tanto indies augebantur numero ac potentia, ut plusquam decem Nobilium millia recensentur, atque inter eos præcipue undecim Episcopi & centum quadraginta Magnates, octo Principes Palatini, &

Sæc. XVIII. & plusquam quingenti Provinciarum
 A. C. 1733. Comites, ac Urbium Præfecti, &
 tam Procerum & Nobilium frequen-
 tiam in oppositis Varsoviæ cam-
 pum Stanislaus e fenestra arcis pro-
 densa Equitum agmina sub signis
 Vistulæ littus longe lateque ordi-
 cerneret, ingemuit, seque a Primatibus
 ejusque fautoribus, qui ejus electio-
 nem fore unanimem promiserant, con-
 fusum fuisse agnovit. Ut vero Primatis
 dolorem leniret, & dejectum Stanislai
 animum erigeret, spem fecit, se
 hos omnes facile promissis vel
 ad obsequium reductum iri. At
 genses adhuc eadem die decima
 Septembris iterato solemnem suam
 positionem contra factam Stanislaus
 conditionem ad Primatem transmissit.
 Paulopost etiam Russorum copiis
 fovix imminentibus, Stanislaus
 vigesima tertia Septembris Dantiam
 aufugit, præeunte ipso Potockio
 mate, qui currum consurgens, exclamabat:
Estne hæc meorum merces? His abeuntibus factiosi Palatinus
 Löwenwaldi Russici Legati Varsoviæ
 Palatium Regium Cracoviæ spoliari
 absdubio etiam Saxonici Oratoris
 deprædaturi, nisi a Saxonico milite
 desideratis suorum ducentis octoginta
 qua vulneratis, qua faucibus fusi,

gatique fuissent. Die autem quinta Sæc. XVIII.
 Octobris novæ electioni præfixa Pra- A. C. 1733.

genſes fœderati Nobiles prope Varſo-
 viam in Campo ad pagum Kamionna
 dictum, ubi Anno 1573. Henricus Va-
 leſius in Poloniæ Regem eligebatur,
 maximo numero convenere, & Au-
 guſtum Fridericum Saxoniz Electorem
 nemine cogente aut contradicente le-
 gitima eaque auctoritate, quæ in le-
 gum ac libertatis patriæ custodia vim
 & robur habet, elegerunt, proclamante
 eum Hoſio Poſnaniendi Epifcopo, qui
 ob Primatis & Vladislaviendi Epifcopi
 abſentiam munere Primatis fungebatur,
 mox etiam novi Regis nomine Waker-
 bartus Orator *pacis conventa* articulis
 ſeptuaginta ſex comprehenſa confirma-
 vit, ipſe autem Rex promulgata am-
 neſtia univerſali, anno ſequenti Craco-
 viam ingreſſus, die decima ſeptima
 Januarii in Eccleſia Cathedrali a Lips-
 kio Epifcopo inter ſolemne Sacrum
 unacum Regina Maria Joſepha ſumma
 cum ſolemnitate coronatus eſt, poſtea
 in Saxoniam reverſus.

Inde vero graviffimum ac exitiale
 bellum exarſit; quippe Galliarum Rex
 nova hac electione ſibi, ac Borbonicæ
 familiæ gravem injuriam fuiſſe illatam
 cauſabatur, accitisque in belli ſocie-
 tatem Hiſpaniæ & Sardiniz Regibus
 Medio-

Sæc. XVIII.

A. C. 1733.

Mediolanensem Ducatum, Neapolitanam
 Siciliæ Regna, ceterasque Italiciæ
 provincias Cæsari obnoxias fæde dem
 bat. Insuper Franciæ Legatus Turcicus
 ad arma Cæsari inferenda sollicitus
 falso exponens, Cæsarem armorum
 Augustum Polonis in Regem electum
 fuisse, ut Polonicum sceptrum rebus
 hæreditarium, & junctis viribus
 Polonis & Russis extremum Ottomanicæ
 Portæ excidium afferre possent.
 Nec surdis canebat Gallus; quod
 Turcicus Senatus dictis fidem præstitit
 ad Principem Eugenium Constanti
 poli literas dedit, in quibus signifi
 cabat, Regiam hanc dignitatem
 Imperii leges, non extero, sed
 & nonnisi unanimi voce electi
 tribuendam, exortoque dissidio
 cere extero Principi sese immittentem
 pactis etiam Turcicis cum Polonia
 ventum esse, ut si Poloniæ leges
 libertates & jura ab extero læderentur
 vel de hoc Regno in hæreditarium
 transformando, aut ditionibus a
 vel alio Christiano Principe eriperetur
 ageretur, tunc Sultanus Rempubli
 adversus exteram vim defenderet.
 Ad has vero Ali-Bassæ supremi
 zirii literas Eugenius Sabaudicæ
 ac supremus Cæsareo-Bellici Senatus
 Præses hæc rescripsit:

„Quæ

„Quanta cura & sollicitudine in id Sæc. XVIII.
 „intubuerimus, ut sarta manente, quæ A. C. 1733.
 „inter Serenissimum, ac Potentissimum
 „Romanorum Imperatorem Dominum
 „Nostrum Clementissimum, ac præful-
 „gidam Portam Passarovicii feliciter
 „conclusa fuit, pace, ingenti humani
 „sanguinis effusioni, immanique Re-
 „gionum, ac populorum devastationi
 „parceretur, tum innumera alia mala
 „ex bello promanantia averterentur,
 „toto abhinc tempore complura, &
 „insignia quam maxime dedimus do-
 „cumenta: Ut adeo hæc ipsa cura No-
 „stra ac sollicitudo Excellentissimæ vestræ
 „indubio argumento præteritorum ni-
 „mirum Annorum experientia constet.
 „Inglorium enim, & ab honestate
 „alienum, neque minus ipso quoque
 „rerum eventu infauftum duximus,
 „occasionem potius captare vicinorum
 „quietem turbandi, quam ea respicere,
 „quæ pactorum conventorum sancti-
 „monia exposcit.
 „Pari vicissim nobiscum studio Excel-
 „lentiam quoque Vestram duci merito
 „nobis pollicemur. Ut ut enim a per-
 „versæ indolis hominibus posthabita
 „omni veritatis cura nihil non actum
 „sit, quo sinistris, ac fallacibus que-
 „rels suis fidem adstruerent, ac præ-
 „sentem rerum in Polonia statum di-
 „ver-

Sæc. XVIII. „versum plane ab eo, qui est, Et
A. C. 1733. „lentix Vestrx sisterent: Simul tamen

„in literis haud ita pridem desuper
 „nos datis, ex ea parte Excellentissimæ
 „vestræ deprehendimus singularis
 „tegritatis ac amplissimæ prudentiæ
 „vestigia, quæ dubio penes nos locum
 „haud reliquerunt, fore, ut errore
 „tecto eo minus imposterum factum
 „præbeat aures, nonnisi fucum pro
 „fulgidæ Portæ facere intentis.
 „Recte utique Excellentia vestra
 „net, Poloniæ Regnum conterminis
 „esse Regionibus, quæ partim Antiquissimi
 „stissimi Romanorum Imperatorum
 „partim præfulgidæ Portæ, partim
 „Russorum Autocraticis Imperiis
 „sunt, atque adeo horum Principum
 „quam maxime interesse, ne Poloniæ
 „libertas, ac præcipue liberrimæ
 „constitutionis jus, tum regni leges, quibus
 „libertas isthæc innititur, detrimere
 „quidquam capiant, nec ex electo
 „Regno Hæreditarium fiat. Præter
 „jus & æquitatis rationem, quæ
 „ipsum efflagitat, proprii quoque
 „modi prudens contemplatio vicinorum
 „Principes impellit, ne vel latum
 „guem ab ea, quam diximus ceteris
 „sura discedant.

„Porro & in eo quoque Excellentissimæ
 „Vestrx proclives assentimur, partem

„ut quamdiu Poloni pactis conventis
 „cum exteris initis stant, domesticis
 „illorum rebus exteri sese haud im-
 „miscant, nisi ubi forsan a Reipu-
 „blicæ concivibus invitentur, ut labo-
 „ranti patriæ, ac ejusdem in discrimen
 „adductæ libertati succurrant: Ac de-
 „nique extra omne dubium est, non
 „licere ab iis, quæ mutuo consensu
 „firmata sunt, uni paciscentium parti
 „invita altera recedere, ac proinde
 „pacis articulos inter præfulgidam Por-
 „tam, & Serenissimam, ac Potentif-
 „simam Rufforum Autocratricem sta-
 „bilitos religiose, & inviolate utrin-
 „que adimplendos esse. „

„Quæ cum ita sint, facile videt
 „Excellentia vestra in principiis, ad
 „quorum normam præsens Regni Po-
 „loniæ status perpendendus est, con-
 „cordes penitus esse vicinorum huic
 „Regno Principum animorum sensus.
 „Non minus enim conditionibus pacis
 „in literis Excellentia Vestrae citatis
 „expressum reperitur, quod laboranti
 „Polonæ Republicæ Russi ab ejus con-
 „civibus ad id invitati auxiliariis
 „Copiis suis opem ferre, & possint &
 „debeant, quam prohibitum iisdem con-
 „ditionibus fuit, ne vim ejus libertati,
 „aut quieti inferant, aut evanescente
 „periculo, diuturniores, quam par
 „est,

Sæc. XVIII.
 A. C. 1733.

Sæc. XVIII. „est, moras in peregrino regno „F
 „stant. Non ergo nisi id unice dis „n
 „rendum superest, quis ex duobus „R
 „sibus hucusque memoratis jam „te
 „stat: num ille, ubi Russi pericli „t
 „Polonæ libertati succurrere possi „d
 „& vigore pastorum conventorum „su
 „compluribus jam Annis solem „r
 „initorum ad id tenentur, an „&
 „is, ubi juxta antedictos pacis Art „c
 „los Copias in Poloniæ Regnum „li
 „roducere integrum ipsis haud „pe
 „Nemo hucusque difessus est, „fi
 „nam libertatem libero interces „ci
 „juri, quod vulgo liberum veto „n
 „cupatur, qua præcipuo fulcro „fa
 „niti. Regni Primas, Gallis & „gu
 „nislao haud suspectus testis, id „re
 „agnovit, cum sub finem regni „de
 „defuncti Regis Augustissimum Ro „cc
 „norum Imperatorem, & Russiæ „lo
 „tocratricem repetitis vicibus „lu
 „taret, ut Copias suas in sinibus „ra
 „non alia de causa collocarent, „ar
 „quod metus esset, ne liberum „es
 „veto detrimenti quid capiat, „si
 „ut adeo periclitanti Poloniæ liber „na
 „Copiæ istæ eo propiores adesse „fa
 „Primatis metus, nostrum jam „ni
 „est expendere. Ast a ratione „lit
 „num foret, id Interregni tempo „ej

A. C. 1733.

„Primate qua interregi licitum opi- Sæc. XVIII.
 „nari, quod Primatis quoque iudicio A. C. 1733.
 „Regi haud liceret. Idipsum vero In-
 „terregni tempore non tentatum tan-
 „tum a Primate, sed ad effectum per-
 „ductum fuisse, cujus solus metus &
 „suspicio eundem Primatem permove-
 „rat, ut vivo adhuc Rege, Cæsaream
 „& Russorum opem imploraret, in
 „comperto est, ac ipsemet Primas in
 „literis ad concives suos, iustas de
 „perverfis ejusmodi, ac violentis au-
 „sis, querelas moventes, datis infi-
 „ciari ausus haud fuit. „

„Ne ergo Patriæ libertas a dege-
 „neribus ejusdem filiis opprimeretur,
 „sanior civium pars easdem ad Au-
 „gustissimum Romanorum Imperato-
 „rem & Russiæ Autocratricem preces
 „detulit, quas paulo ante Primas &
 „complures ex ipsius asseclis, cum
 „longe minus publicæ libertati pericu-
 „lum immineret, ad eosdem detule-
 „rant, singula hæc facta solidissimis
 „argumentis comprobare in proclivi
 „est, neque Serenissimam & Potentif-
 „simam Russorum Autocratricem alie-
 „nam putamus confutandis Gallorum
 „falsis assertis: complures, quæ in ma-
 „nibus ipsius sunt, Magnatum Poloniæ
 „litteras tum oppressæ a Primate, &
 „ejus asseclis Patriæ libertatis, tum

Sæc. XVIII., implorati vicinorum auxilii indige
 A. C. 1733., testes præfulgidæ Portæ amice
 „municare. Ut adeo dubium
 „esse nequeat, quin Russi non ut
 „aut contra Reipublicæ mentem,
 „in detrimentum ejusdem, sed
 „mici, a Polonis concivibus in
 „ter sollicitati, & pro tuenda
 „forma, & libertate Copias suas
 „introduxerint; parum scilicet
 „fert, num ab exteris, an a pro
 „concivibus reliquorum libertat
 „primatur? Prolixiores justo fore
 „si adhibitas a Primatis Affectis
 „diversa sentientes minas, ac vim
 „petratasque in ipso Electionis
 „cædes recensere in animum in
 „remus. Quam libera vero & un
 „mis Stanislai prætensa proclama
 „fuerit vel ex effuso hac occasione
 „mano sanguine plene constat.
 „Sed tam perversa perpetrata
 „a tergo adfuit divina Nemesis,
 „dunati in unum publicæ libertat
 „vindices eandem nova electione
 „ruerunt. Pacate tunc omnia,
 „legum normam peracta sunt,
 „huic actui ne quidquam interven
 „tibus: cum Regni Primas contra
 „ab eodem præstita juramenta ad
 „nislai proclamationem complur
 „Concivium millibus frustra obnita

„bus procederet, longe a Varsovia ab- Sæc. XVIII.
 „erant Russorum auxiliares Copiæ., A. C. 1733.

„ Perstitere nihilominus in dissensu
 „ suo, quibus Patriæ salus curæ cordi-
 „ que erat. Ipsi Russis Copiis obviam
 „ iverunt, certissimo indicio, suopte,
 „ non alieno arbitrio ad id fuisse per-
 „ motos. Integrum enim ipsis erat,
 „ vel ad Stanislai exemplum fugam
 „ arripere, vel ad penates suos redire:
 „ Cumque dein Serenissimum Saxonie
 „ Electorem solemniter ritu Poloniarum
 „ Regem, & Magnum Lithuanie Du-
 „ cem proclamarent, inclusi & obsessi
 „ Varsoviæ tenebantur Cæsareus Ora-
 „ tor, Russi, Saxonesque Ministri, ut
 „ adeo illis non nisi ex tormentorum bel-
 „ licorum strepitu innotesceret, quid
 „ ex altera Vistulæ parte in eodem,
 „ quo Henricus quondam Valesius ele-
 „ ctus fuerat, campo ageretur. „

„ Facile hinc est, utrumque Ele-
 „ ctionis actum inter se comparare. Non
 „ artibus, non corruptelis, non minis,
 „ non vi, non cædi in Augusti tertii
 „ Electione locus fuit, ast Stanislai
 „ proclamatio effusione humani sangui-
 „ nis cruentata. „

„ Neque vero in opprimenda con-
 „ civium libertate, & turbanda Patriæ
 „ tranquillitate substitit Affeclarum
 „ Stanislai furor, sacer quoque omnibus

Sæc. XVIII. „Gentibus Legatorum Character
 A. C. 1733. „ipſos a contumelia, & inſultibus
 „immunis: Ac eo tandem veſti
 „proceſſerunt, ut inauditò ex
 „Palatia exterorum Miniſtrorum
 „tationi deſtinata militariſ Co
 „bellicis que tormentis aggredere
 „vi expugnarent, & expugnata
 „perent. Tam atroces injuriæ,
 „armis contra auctores vindicare
 „ſint, nemo ſane niſi gentium juris
 „nitus ignarus in dubiam revoc
 „Tacemus Regni leges, quibus
 „niſlao aditus ad Regium Poloniæ
 „lium occludebatur, olim Jurame
 „& unanimi trium ordinum Regni
 „ſenſu firmatas. Tacemus pacta
 „venta Petro primo Ruſſorum Au
 „cratore, non qua mediatore tant
 „ſed & qua Sponſore interveniente
 „dem in ſenſum inita, Quippe
 „ſuſius ſine dubio nomine præſe
 „Ruſſorum Autocratricis, quam
 „pius iſta tangunt, Excellentiæ Ve
 „exponentur. Palam hæc omnia
 „ante complures Annos acta ſunt,
 „que eo quod præfulgida Porta
 „paci, & amicitiae cum Ruſſis,
 „ſuæ gloriæ, aut exiſtimationi
 „quam inde detractum putaret.
 „Galli in motivis, quibus injuſto
 „colorem addere anniſi ſunt, va

„tati horum pactorum conventorum Sæc. XVIII.
 „quidquam aliud opposuerunt, quam A. C. 1733.
 „quod armorum tumultus eadem præ-
 „cesserit, quasi vero tractatus, quos
 „armorum tumultus præcessit, inania
 „nomina forent, ad lubitum Gallorum
 „impune infringenda,

„Plura commemorare supervacua-
 „neum foret. Exteros a Regio Polo-
 „niæ fastigio Regni legibus haud ex-
 „clusos, Regis filium juxta easdem
 „non pro extero sed Piaso, uti lo-
 „quuntur, habendum, ac denique non
 „ideo hæreditarium Poloniæ Regnum
 „defuncti Patris locum surrogetur,
 „Polonorum Annales fasti, & consti-
 „tutiones evidenter comprobant, nec
 „Stanislao suffragantur, quæ in Con-
 „vocationis, uti vocant, comitiis minus
 „rite peracta, seu potius vi metuque
 „injuste extorta sunt: Cum non habi-
 „tam fuisse in iisdem liberæ vocis ra-
 „tionem Primas ipse fateri habuerit
 „necesse, & illimitatum Electionis jus
 „nec ad exteros, nec ad indigenas ul-
 „latenus adstrictum, cunctisque de Se-
 „natorio, ac Equestri ordine compe-
 „tens paucorum Nuntiorum limites
 „mandati sui transgredientium arbitrio
 „nec adimi, nec restringi potuisse, pa-
 „lam, & pro comperto sit. In eo

T 4

„quippe

Sæc. XVIII. „ quippe potissima Polonæ liber
 A. C. 1733. „ vis consistit, quod nemo, quisquam
 „ demum ille sit, nisi quem Reges
 „ ges excludunt, seu indigena, seu
 „ terus, seu Regis filius, seu ex
 „ quam Regio sanguine prognatus
 „ rit, vel liberis Polonæ nobilitatis
 „ fragiis haud eligi, vel invitis Pol
 „ obtrudi queat. „

„ Quæ cum ita sint, facillimum e
 „ Serenissimæ ac Potentissimæ Ro
 „ rum Autocratici super Polonis
 „ cum præfulgida Porta conven
 „ Quam primum enim sua Polonæ
 „ tati securitas & Reipublicæ quies
 „ stabit, propensam eandem certo
 „ mus, copias suas ex vicino, & a
 „ Regno educendi.

„ Neque Neo - Electus Poloniarum
 „ Rex ulla in re erga præfulgidam P
 „ tam iis deerit, quæ ab amico P
 „ cipe, & bono vicino desiderari, p
 „ queunt. Nos autem juxta pacis
 „ Augustissimi Romanorum Imperator
 „ Domini Nostri Clementissimi sem
 „ cui nihil prius, nihil antiquius e
 „ quam Passarovicensis Pacis juxta p
 „ sarta tecta que conservare, omni
 „ curam, operam, ac officia nostra
 „ cero, & enixo studio eo porro imp
 „ demus, quo cuncta ea prævertant
 „ unde amici Principes inter se coll

„possent, atque adeo sopitis contro-
 „versis, quibuscumque stabilis quies, ac
 „concordia omni ex parte convalescat.

Sæc. XVIII.
 A. C. 1733.

§. LVI.

*Anxia Pontificis curæ in hac rerum
 vicissitudine.*

Tot utrinque argumentis tam Augusti,
 quam Stanislai electio ab aliis ut
 valida propugnabatur, ab aliis tan-
 quam illegitima rejiciebatur, solidis
 quoque totque & tam manifeste inter
 se pugnantibus etiam rationibus ultro
 citroque pugnatum est pro æquitate
 belli, tam a Cæsareis, quam a Gallis
 suscepti, ut Clemens Pontifex, quid
 hac in re censeret, ac decerneret, du-
 bius hæreret; in hac tamen rerum per-
 plexitate communem omnium Patrem
 agere, & neutram partem amplecti
 statuit: Nec id tamen integre datum
 est; quippe Cardinalis Cienfuegos Cæ-
 sareus Orator nomine Caroli Impera-
 toris Papam summis precibus fatiga-
 bat, ut magnam scæni copiam e Ferra-
 riensi Ducatu in usum Cæsarei Equi-
 tatus extrahi permetteret: Id conce-
 dere, æmulationis timor, denegare,
 indignationis periculum vetare vide-
 batur; nihilominus Pontifex, se tan-
 tum scæni evehi permissurum pollice-
 batur